

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ**

**HESABAT MƏLUMATLARINDA BAŞ VERMİŞ XƏTALARIN
TƏSNİFLƏŞDİRİLMƏSİ VƏ ONLARIN ARADAN QALDIRILMASI
QAYDALARI**

Bakı – 2013

Ümumi müddəalar

Qaydalar statistik vahidlər tərəfindən kağız və ya elektron formada təqdim olunmuş ilkin məlumatlarda aşkar olunan xətalara nəticələrə təsir dərəcəsinə görə qruplaşdırılması, aşkar olunması vaxtından və xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, məlumatı qəbul etmiş statistika orqanı tərəfindən onların redaktə olunması, aradan qaldırılması və bununla bağlı statistika işçilərinin vəzifə və məsuliyyətini müəyyənləşdirir. Qaydalarda həmçinin, yol verilmiş xətlər haqqında icraçının yerli statistika orqanının rəhbərinin və yuxarı orqan üzrə müvafiq şöbələrə məlumatlandırılması, xətlərin aradan qaldırılmasına dair qərarların qəbul edilməsi proseduru və məlumatların yenidən məlumat bazalarına daxil edilməsi məsələləri əhatə olunmuşdur.

Rəsmi statistika hesabatlarında xəta aşkar olunduğu halda məlumatı təqdim etmiş hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən hesabat məlumatlarında düzəlişlərin edilməsi digər qaydalar və normativ-hüquqi aktlara uyğun həyata keçirilir.

Əsas anlayışlar

İlkin məlumatlar – hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən rəsmi statistika hesabatları əsasında kağız və ya elektron sənəd formasında dövlət statistika orqanlarına təqdim olunan məlumatlardır.

Xəta – hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən təqdim olunmuş ilkin məlumatların həqiqi (faktiki) dəyərindən (pul və ya natura ifadəsində olmasından asılı olmayaraq) kənarlaşması nəticəsində aşkar olunmuş səhvdir.

Məsul şəxs – ilkin məlumatların qəbulu və onların əsasında rəsmi statistika məlumatlarının istehsalına (təqdim olunmasına) cavabdeh olan struktur bölmənin, yerli statistika orqanının və ya Baş Hesablama Mərkəzinin müvafiq şöbəsinin rəhbəridir.

İcraçı – rəsmi təsdiq olunmuş vəzifə bölgüsü üzrə statistik məlumatların hazırlanmasına (qəbuluna, işlənməsinə) cavabdeh olan statistika orqanının işçisidir.

Eyni adlı hesabat və göstərici üzrə təcili (ilkin) təqdim etmə ilə dəqiqləşdirilmiş hesabat və göstərici arasında olan fərqlər 1.5 dəfədən çox olduqda bu kənarlaşma xəta hesab olunur və onların qruplaşdırılması və aradan qaldırılması bu qaydalar əsasında aparılır.

Respondent – rəsmi statistika hesabatlarını təqdim edən hüquqi və ya fiziki şəxsdir.

Xətlərin növləri və onların düzəldilməsi qaydaları

İlkin məlumatın qəbul olunması formasından asılı olmayaraq, aşkar olunmuş xətlər aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

I sinif xəta – “Statistik işlər proqramı” üzrə işin son icra müddəti başa çatmamış, göstəricinin təmsil olunduğu sahə(və ya qrup) üzrə yekunda xüsusi çəkisi 10.0 faizdən aşağı olmaqla məlumatın öz həqiqi dəyərindən 1.5 dəfəyədək kənarlaşmasıdır. Məlumatın xüsusi çəkisi 10.0 faizdən aşağı, kənarlaşma səviyyəsi isə 1.5 dəfədən çox olduqda xəta “II sinif xəta”ya aid olunur.

Xəta aşkar olunduğu halda, icraçı tərəfindən birbaşa respondentə məlumat verilir (telefon, elektron poçt və ya digər mümkün vasitədən istifadə etməklə) və respondentin özü tərəfindən təhrifləmənin və səhvlərin hesabatın son təqdimatına vaxtınadək aradan qaldırması üçün zəruri tədbirlər görülür. İcraçı tərəfindən həmin xəta haqqında “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydiyyat aparılır. Eyni xəta 2 və daha çox halda aşkar olduqda yol verilmiş nöqsan haqqında məsul şəxsə məlumat verilir və məlumatı təqdim etmiş hüquqi şəxsin rəhbərliyi və ya fiziki şəxs şifahi və ya yazılı şəkildə xəbərdar edilməlidir.

II sinif xəta – “Statistik işlər proqramı” üzrə işin son icra müddəti başa çatmamış, göstəricinin təmsil olunduğu sahə (və ya qrup) üzrə yekunda xüsusi çəkisi 10.0 faizdən çox olmaqla, məlumatın öz həqiqi dəyərindən 1.5 dəfədən çox kənarlaşmasıdır.

Bu sinif üzrə xəta aşkar olunduğu halda, icraçı tərəfindən birbaşa respondentə məlumat verilir (telefon, elektron poçt və ya digər mümkün vasitədən istifadə etməklə) və respondentin özü tərəfindən təhrifləmənin və səhvlərin hesabatın son təqdimatına dövrünədək aradan qaldırması üçün zəruri tədbirlər görülür. İcraçı tərəfindən həmin xəta haqqında “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydiyyat aparılır. Eyni xəta 2 və daha çox halda aşkar olduqda yol verilmiş nöqsan haqqında məsul şəxsə məlumat verilir və məlumatı təqdim etmiş hüquqi şəxsin rəhbərliyi və ya fiziki şəxs yazılı şəkildə xəbərdar edilməlidir. Ehtiyac olduqda, xətanı törətmiş şəxs yerli statistika orqanına dəvət olunmalı, təlimatlandırılmalı, yerli statistika orqanının rəhbəri ilkin məlumatı təqdim etmiş hüquqi və ya fiziki şəxs haqqında, xətanın təkrar olunması və məzmunundan, habelə xətanın törədilməsi şəraitini nəzərə alaraq, yerli statistika orqanının rəhbəri statistik vahid haqqında məlumatların verilməsi qaydalarının pozulmasına görə barəsində inzibati xəta haqqında protokolun tərtib olunmasını (və ya olunmamasını) müəyyənləşdirir.

III sinif xəta – “Statistik işlər proqramı” üzrə işin son icra müddəti başa çatmış, göstəricinin təmsil olunduğu sahə (qrup) üzrə məlumatın yekunda xüsusi çəkisi 10.0 faizdən az olmaqla məlumatın öz həqiqi dəyərindən 10.0 faizədək kənarlaşmasıdır.

Xəta aşkar olunduğu halda icraçı tərəfindən 1 iş günü ərzində struktur bölmənin rəhbərinə məlumat verilir və “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydiyyat aparılır. Struktur bölmənin rəhbəri yol verilmiş xəta haqqında 2 iş günü ərzində Dövlət Statistika Komitəsinin Baş Hesablama Mərkəzini elektron sənəd dövriyyəsi sistemi vasitəsilə məlumatlandırılmalı, xəta haqqında respondentə yazılı məlumat verməli və onun aradan qaldırılması üçün müvafiq tədbirlər görməlidir. Xətanı törətmiş hüquqi və ya fiziki şəxsin nümayəndəsi yerli statistika orqanına dəvət olunmalı, təlimatlandırılmalıdır (rəsmiləşdirilməklə). Yerli statistika orqanının rəhbəri ilkin məlumatı təqdim etmiş hüquqi və ya fiziki şəxs haqqında, xətanın təkrar olunması və məzmununu, habelə xətanın törədilməsi şəraitini nəzərə alaraq, yerli statistika orqanının rəhbəri statistik vahid haqqında məlumatların verilməsi qaydalarının pozulmasına görə barəsində inzibati xəta haqqında protokolun tərtib olunmasını (və ya olunmamasını) müəyyənləşdirir.

IV sinif xəta – “Statistik işlər proqramı” üzrə işin son icra müddəti başa çatmış, göstəricinin təmsil olunduğu sahə (qrup) üzrə məlumatın yekunda xüsusi çəkisi 10.0 faizdən 30.0 faizədək olan məlumatın öz həqiqi dəyərindən 10.0 faizdən 30.0 faizədək kənarlaşmasıdır.

Xəta aşkar olunduğu halda icraçı tərəfindən 1 saat ərzində struktur bölmənin rəhbərinə məlumat verməli və “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydiyyat aparılmalıdır. Struktur bölmənin rəhbəri yol verilmiş xəta haqqında 1 iş günü ərzində Dövlət Statistika Komitəsinin Baş Hesablama Mərkəzini rəsmi məlumatlandırmalı, xəta haqqında respondentə xəbərdar etməli, onun aradan qaldırılması və gələcəkdə təkrar olunmaması üçün müvafiq tədbirlər görməlidir. Xətanı törətmiş hüquqi və ya fiziki şəxsin nümayəndəsi yerli statistika orqanına dəvət olunmalı və təlimatlandırılmalıdır (rəsmiləşdirilməklə). Bu sinif xəta il ərzində 2 və daha çox təkrar olunduğu halda yerli statistika orqanının rəhbəri ilkin məlumatı təqdim etmiş statistik vahid haqqında məlumatların verilməsi qaydalarının pozulmasına görə barəsində inzibati xəta haqqında protokol tərtib etməlidir. Xətanın xüsusiyyətindən, digər buraxılmış xətalardan sayından və dərəcəsiindən asılı olaraq statistika orqanının işçisi – icraçı haqqında intizam tədbirinin görülməsini yerli statistika orqanının rəhbəri müəyyənləşdirir.

Bu sinif xətanın məlumat bazasında redaktəsi Dövlət Statistika Komitəsinin Baş Hesablama Mərkəzi tərəfindən icra olunur və redaktənin nəticəsi haqqında yerli statistika orqanına məlumat verilir.

V sinif xəta – “Statistik işlər proqramı” üzrə işin son icra müddəti başa çatmış, ümumi yekunda xüsusi çəkisi 50.0 faizədək olan məlumatın öz həqiqi dəyərindən 30.0 faizdən 60.0 faizədək kənarlaşmasıdır.

Xəta aşkar olunduğu an icraçı tərəfindən struktur bölmənin rəhbərinə dərhal şifahi, 1 iş günü ərzində isə yazılı məlumat verməli və “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydiyyat aparılmalıdır. Struktur bölmənin rəhbəri yol verilmiş xəta haqqında 1 saat ərzində Dövlət Statistika Komitəsinin Aparatının və Baş Hesablama Mərkəzinin müvafiq şöbələrini şifahi və 2 iş günü ərzində elektron sənəd dövriyyəsi sistemi vasitəsilə yazılı məlumatlandırmalı, onun aradan qaldırılması üçün tədbirlər görməlidir. Xətanın xarakterindən, əhəmiyyətindən və Dövlət Statistika Komitəsinin Aparatının və Baş Hesablama Mərkəzinin xətanın ölkə üzrə yekunlara təsiri ilə bağlı rəyini nəzərə almaqla, statistik vahid haqqında məlumatların verilməsi qaydalarının pozulmasına görə barəsində inzibati xəta haqqında protokol tərtib olunmalı və statistika orqanının işçisi müvafiq intizam məsuliyyətinə cəlb edilməlidir.

Bu sinif xətanın məlumat bazasında redaktəsi Dövlət Statistika Komitəsinin Baş Hesablama Mərkəzi tərəfindən icra olunur və redaktənin nəticəsi haqqında yerli statistika orqanına məlumat verilir.

VI sinif xəta – “Statistik işlər proqramı” üzrə işin son icra müddəti başa çatmış, ümumi yekunda xüsusi çəkisi 50.0 faizdən çox olan məlumatın öz həqiqi dəyərindən 1.6 dəfədən çox kənarlaşmasıdır.

Xəta aşkar olunduğu an icraçı tərəfindən struktur bölmənin rəhbərinə dərhal şifahi, 1 iş günü ərzində isə yazılı izahat verməli və “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydiyyat aparılmalıdır. Struktur bölmənin rəhbəri yol verilmiş xəta haqqında 1 saat ərzində Dövlət Statistika Komitəsinin Aparatının və Baş Hesablama Mərkəzinin müvafiq şöbələrini şifahi və 2 iş günü ərzində elektron sənəd dövriyyəsi sistemi vasitəsilə yazılı məlumatlandırmalı, onun aradan qaldırılması haqqında tədbirlər görməlidir. Statistik vahid haqqında məlumatların verilməsi qaydalarının pozulmasına görə barəsində inzibati xəta

haqqında protokol tərtib olunmalı və statistika orqanının işçisi müvafiq intizam məsuliyyətinə cəlb edilməlidir.

Respondentlərlə iş

İlkin məlumatda yol verilmiş xətalara xüsusiyyətindən və növündən asılı olaraq, yerli statistika orqanları xəyata yol vermiş statistik vahidlərin nümayəndələrinin iştirakı ilə ildə bir dəfədən az olmayaraq, təlimatı müşavirə keçirməli, tədbir protokollaşdırılmalı və bununla bağlı məlumat Dövlət Statistika Komitəsinin Statistika işlərinin əlaqələndirilməsi şöbəsinə təqdim olunmalıdır.

Məlumat bazalarının yenidən formalaşdırılması

Dövlət Statistika Komitəsinin Baş Hesablama Mərkəzi “Statistik işlər proqramı” üzrə icra müddəti başa çatmış və arxivləşdirilmiş məlumat bazalarında V və VI sinif üzrə xətalara dair zəruri dəyişikliyi Dövlət Statistika Komitəsinin aidiyyəti sahə şöbələrinin rəyi və razılığı əsasında apara bilər.

Yol verilmiş xətalara nəşr olunmuş yekunlarda nəzərə alınması

Yol verilmiş xətalara nəticəsində nəşr olunmuş və yayılmış rəsmi statistika məlumatlarında səhvlərin düzəldilməsi Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 07.09.2012-ci il tarixli 67/07 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Nəşr olunmuş və yayılmış rəsmi statistika məlumatlarında yol verilmiş səhvlərin düzəldilməsi qaydaları”na uyğun həyata keçirilir.

Xətalara qeydiyyatı

Gələcəkdə təkrar olunmaması və vaxtında təshihedici tədbirlərin görülməsi, habelə treninqlərin və fəaliyyətlərin planlaşdırılması məqsədilə xətalara səviyyəsindən asılı olmayaraq, bütün xətalara “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı”nda qeydə alınmalıdır. “Uyğunsuzluqların qeydiyyatı kitabı” bütün struktur bölmələrdə aparılmaqla xətanın aşkar edilmə tarixi, xətanı aşkar etmiş şəxsin soyadı və adı, xətanın məzmunu, səviyyəsi (növü), əmələ gəlmə səbəbi, aradan qaldırılması barədə qeydi və imzanı əks etdirir.

XXX